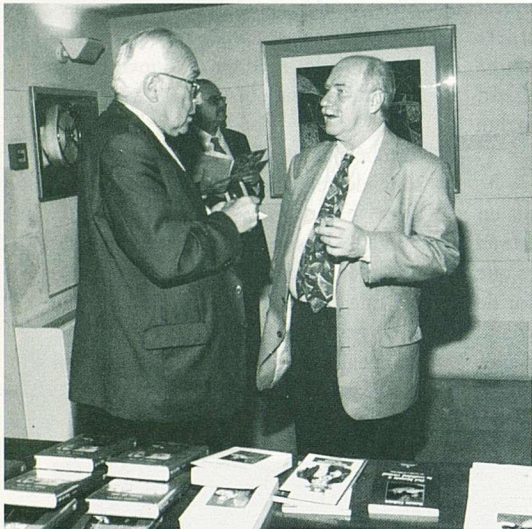

Entrevista amb Reynaldo González

Toni Oliver

Reynaldo González (Cuba, 1940), director de la cinemateca de Cuba, ha exercit com a crític literari i editor de revistes de temes culturals. Ha guanyat el Premi Juan Rulfo amb el relat *La mujer impenetrable*. Ha estat el moderador de les meses sobre cinema al Congrés Internacional de Llengua Espanyola. Veu la situació cubana complicada i creu que aquest

Romà Gubern
i Reynaldo
González

país ha de cercar la seva sortida política, sense imposicions.

- Quina és la situació del cinema cubà a l'actualitat?

- En aquests moments, el cinema cubà, com tot el país, està travessant una crisi econòmica i, si abans es feien vint pel·lícules, ara se'n fan tres o quatre i això ho podem fer gràcies a les coproduccions. Aquesta situació no és exclusiva de Cuba, perquè hi ha una situació molt difícil, especialment a Amèrica Llatina. Cuba va fer molt per aixecar el cinema a Amèrica Llatina i una bona part de les pel·lícules que es feien, tret de Mèxic i Argentina, que tenien les seves pròpies indústries, es feien amb la col·laboració de Cuba, no tant des del punt de vista econòmic, sinó com el tècnic o de realització perquè hi havia una indústria cubana. Ara, quan ha decaïgut la indústria a Cuba, també hi ha hagut una repercussió negativa a altres països. Nosaltres sobrevivim, quant al cinema perquè llogam les instal·lacions a altres països, fins i tot en coproduccions amb Espanya, França o Itàlia.

- Quina és la temàtica d'aquestes coproduccions?

- No són, necessàriament, de tema cubà, en ocasions, es tracta de sèries de televisió. En ocasions, s'utilitzen les localitzacions cubanes. Les pel·lícules que tracten temes cubans s'han fetes, darrerament, amb coproduccions amb Espanya o Mèxic, com *Fresa y Chocolate*, *Guantanamera*, les darreres pel·lícules de Tomàs Gutiérrez Alea.

- *Fresa y Chocolate* va ser ben acollida a Cuba?

- Va tenir molt d'èxit. Va ser nominada a l'Oscar, però tant *Fresa y Chocolate* com *Guantanamera* estan molt lluny de ser les millors pel·lícules de Gutiérrez Alea i és una llàstima que no es conegui el cinema cubà. A Espanya, es coneix més pel treball de la filmoteca espanyola i perquè, a vegades, les cadenes de televisió inclouen pel·lícules cubanes, cicles. La cinematografia cubana té un perfil molt propi i un caràcter. *La última cena*, precisament de Gutiérrez Alea, que s'ha pogut veure en el cicle de cinema cubà a Sa Nostra, és un film molt irònic i d'humor negre.

- Quines pel·lícules es veuen a Cuba?

- Es veu molt de cinema nordamericà. Això no s'explicaria, però és que, pràcticament, es roben les pel·lícules, perquè amb el bloqueig econòmic no es pot fer d'una altra manera. Estats Units ens ha bloquejat, no deixa entrar el nostre cinema, només va deixar passar *Fresa y Chocolate*. Hi ha una cultura cinematogràfica i, a la Filmoteca,

feim setmanes de cinema alemany, italià, espanyol, danès, suís i tenim una varietat major que la que hi pot haver a Espanya, on la dominació americana a les pantalles és extraordinària, en detriment de la producció espanyola que crec que és molt interessant. Si que veig que es posen pel·lícules en coproducció amb Cuba o de temes cubans.

- *Cosas que dejó en la Habana*, ha estat una pel·lícula d'èxit.

- Sí, amb actors cubans, però en règim de coproducció, és una pel·lícula divertida. El fet de tenir la baralla amb Estats Units ens va obrir a veure altres cinematografies. Si a Espanya hi ha un tant per cent elevat de pel·lícules americanes, a Puerto Rico o Venecuela, és el cent per cent, és un monopoli total i això significa també un monopoli del pensament. Nosaltres tenim la possibilitat d'accedir a una altra informació i veure altres pel·lícules. Durant molts d'anys, degut a les bones relacions amb els països del l'Est, vàrem poder veure cinema polac, alemany, soviètic, el millor cine soviètic. La cinemateca de Cuba és de les més importants d'Amèrica, amb vuit mil títols, tenim la millor col·lecció de cinema llatino-americà i nord-americà de la dècada dels quaranta i cinquanta perquè, a Cuba, s'estrenava al mateix temps que a Hollywood, i de l'est europeu. Hi ha una bona representació de cinema

cubà anterior a la revolució i tot el que s'ha fet després, i els clàssics.

- Quina època li agrada més del cinema?

- Jo estic molt disgustat amb el que es fa avui en dia. A mi m'avorreix moltíssim la mort per la mort, la violència gratuïta i els efectes especials. A mi m'agrada molt el cinema nord-americà de les dècades quaranta, cinquanta i seixanta, m'interessa el cinema europeu de l'època daurada, he estudiat molt el neorealisme, el cinema de Bergman. És difícil establir preferències. M'agraden més les pel·lícules que tracten conflictes humans, on es pot aprendre alguna cosa sobre els altres, que el joc formal o els efectes especials.

- Li va interessar Tarantino?

- Em va interessar, he acabat la darrera i m'ha semblat més interessant. La primera, *Reservoir Dogs* em va agradar, però *Pulp Fiction* no tant. M'avorreix la droga, la mort i que tot es resolgui a trets. Hi ha una fórmula, violència, persecució, etc. que el consumidor potser que trobi entretinguda, però la persona que té com a treball intel·lectual el cinema ho troba avorrit.

- Quina opinió té del cinema espanyol actual?

- Està passant un bon moment. Almodóvar ha lograt coses molt interessants, després de l'etapa brillant de Saura. A Espanya hi ha un cinema que aborda aspectes diferents i quan fa fallida és quan volen imitar a Hollywood, perquè mai seran Hollywood i es desnaturalitza la característica diferencial del cinema espanyol.

- Els directors espanyols fent cinema a Nord-amèrica, la veritat és que no han aconseguit gran cosa. - Per exemple Àlex de la Iglesia.

- Abans de *Perdita Durango* va fer una bona pel·lícula com *El Día de la Bestia* on hi havia burla, jocs. Però això de funcionar malament a Hollywood no passa només als espanyols, ha passat també amb els russos. Quan es vol treballar a la manera nord-americana, sense ser-ho, essent d'una cultura tant llunyana, no surt bé. Cuba té una cultura americana, Andy Garcia té una cultura americana. Espanya no. Sergio Leone va fer espagueti western i ho va fer bé, perquè hi havia un clíxé, però hi ha alguna cosa que no funciona, per-

què es contranatura i s'ha de fer un bot cultural extraordinari, sense xarxa protectora. Per exemple una bona pel·lícula com *Belle Époque* no s'explica sense la cultura espanyola. El catolicisme i l'anticatolicisme, el cinema de Buñuel, no s'explica sense la cultura espanyola, és un talent espanyol, encara que bona part de la seva vida transcorre fora d'Espanya. Anar en contra de l'autenticitat natural és absurd. No aportarà res a la cultura nord-americana un espanyol. Ken Loach va fer el ridícul amb la seva pel·lícula sobre Nicaragua, fent ideologia de convers, duita a l'extrem a un extrem que és ximple. A mí, que he estat a Nicaragua, em va fer pena aquesta pel·lícula. No va entendre la cultura del

Reynaldo González

país. Si hagués fet una cosa sobre Anglaterra hagués fet, sense dubte un film molt millor.

- Com veu el moment actual de Cuba?

- Estam passant un moment molt difícil. Jo veig que hi ha un moment molt estancat, sense massa sortides. Castro ha dit que s'ha de salvar el que es pugui del procés de la revolució i això és el millor que ha dit, perquè estam abocats a canvis que són imprescindibles. Aquests canvis es poden ajornar o accelerar, però són imprescindibles. Opín que quan abans es facin millor per fer una transició al més ràpida possible. El tema és demanar-se una transició cap a on?. Nosaltres no hem tingut socialisme. Tenim un règim que ha volgut ser socialista i no ho han permès el bloqueig i les circumstàncies en que

ha hagut de moure's. No tenim una definició de tipus governamental dràstica com conegueren altres països de l'est europeu, que culturalment ens són molt llunyans. No veig com es resoldrà el problema que està plantejat pel desgast del govern, el nus gordià amb la caiguda de l'est europeu i l'extremat bloqueig de Estats Units i amb un sistema polític d'un sol partit que no dona molt de marge de maniobra. No som una cultura que assumeixi la immobilitat, no som un país a la manera de l'est europeu.

- La impressió és que si acabàs el bloqueig s'obriria la possibilitat d'un canvi.

- La transició ha de ser d'alguna cosa a una altra. Hi ha moltes posicions sobre aquesta qüestió. Se li demana a Cuba

una transició, primer se li va demanar a Cuba que fes la revolució que no es podia fer a altres països i després varen dir com s'havia de fer, la volgueren condicionar. Comparar la situació de Cuba amb l'espanyola prèvia a la transició democràtica no és possible. Cuba ha de trobar el seu propi camí, l'eliminació del bloqueig és el més positiu i savi. Una vegada eliminat el bloqueig s'ha de veure què provoquen les forces internes, què produeixen. Les suposades democràcies de les que estam envoltats no tenen el benestar. Jo, ara, en aquestes circumstàncies, no canviï Cuba per Santo Domingo o Puerto Rico, Veneçuela o Colòmbia. No puc canviar la Cuba d'avui pel

gangsterisme polític que predomina en aquests països. A Puerto Rico hi ha un desemparament individual que es tradueix en desemparament col·lectiu i cultural, és un país desculturitzat. La cultura cubana no va ser americanitzada en mig segle de domini ianquí i no va ser soviètzada en trenta anys d'influència soviètica. A Panamà i Puerto Rico quasi no se sap parlar espanyol. Jo vull el canvi, però ha de ser un procés autònom, no d'orientació forània. El que ha passat a l'est ha estat tant desatros que el govern cubà ho ha utilitzat per justificar l'immobilisme. Hi ha por al fet que a Cuba es reproduïxin aquests problemes. Jo vull canvis, alguna cosa diferent, però no caure en alguns models que poden dur a alguna cosa encara pitjor. ❖